

't Huis van de heer Spille in de Steenstraat zag er deftig uit. De voornaamste koopman hield er van, voor de wereld een grote pracht ten toon te spreiden. Hij had verscheidene bedienden, zowel mannelijke als vrouwelijke.

De naam Spille bezat een goede faam. Overal, zelfs in adellijke huizen, waren de dragers van die naam — vader en zoon — welkom. En menige moeder, bezorgd voor het geluk harer dochter, droomde van een schitterend huwelijk, waaraan die naam luister zou bijzetten.

Onder de bedienden bevond zich een vrouw van dertig jaar, die de zoon vereerde. « Beminnen », zou slecht uitgedrukt zijn, want haar liefde was als die van een hond, die zelfs, als zijn meester hem slaat, nog voor hem kruipt.

Jeannette, zo heette de meid, kon niet dulden, dat een andere vrouw meer de aandacht van de jongen trok, dan zij.

Niet dat de hoop zijn echtgenote te worden. Neen, die gedachte kwam zelfs niet bij haar op. Maar die liefde was als een gevoel, dat sommige moeders bezielt, welke naijverig zijn op een schoondochter, die haar de zoon ontrukkt.

Jeannette was als wees in het huis van de koopman gekomen. Mevrouw Spille had zich over het cuderloos kind ontfermd en het in dienst genomen als kamermeisje.

Jeannette telde toen tien jaar. Later moest ze met de kleine Maurice spelen. Van die tijd af dagtekende haar verering voor Spille's zoon. En hoe ouder de

knaap werd, hoe heftiger de verering van de weze groeide. Ofschoon zij slechts tien jaar ouder was, beschouwde ze hem als een zoon, tot wiens opvoeding zij het hare had bijgedragen.

Op de morgen van Spille's reis naar Torhout, vroeg Maurice aan Jeannette :

— Zijn alle kamers voor onze gasten in orde ?

— Ja, antwoordde de meid op koele toon.

— Wat scheelt u ? vroeg de jongeling vriendelijk, want hij droeg de trouwe vrouw, die ook zijn moeders gunsteling was, een goed hart toe.

— Niets !

— Maar spreek aan toch, Jeannette, wat deert u ?

— Nu zult ge nooit meer een vriendelijk woord voor mij hebben ! riep ze wenend.

— Welke dwaze gedachten zijn dat nu !

— 't Zijn geen dwaze gedachten. Nu er een schone jonkvrouw in huis komt, zult ge geen enkele blik voor mij meer over hebben. Die jonkvrouw zal bemerken, dat ik u vereer en mij in haar afgunst wegzenden.

— De trouwe kamermeid mijner overleden moeder, de bezorgde Jeannette wegzenden ! Neen, dat zal ik nimmer gedogen !

— Maar waarom moet zij dan komen ? Ik was hier meesteres, ik bestuurde tot heden toe de huishouding. Ging alles niet zoals 't zijn moest ?

— Maar wie ter wereld klaagt er over u ? Integendeel, vader en ik zijn uiterst tevreden. Die jonkvrouw staat onder voogdij, nu zij weze is, en daarom komt ze hier. Doch gij blijft de meesteres van 't huishouden.

— Als 't maar waar is !

— Jeannette, nu zijt ge toch ondankbaar, vervolgde Maurice. Gaat ge niet gekleed als een rijk dame, als de vrouw des huizes ? Zou iemand in u een dienstbode erkennen ? Behandelt mijn vader u niet als zijn dochter, heeft moeder in haar laatste uren u niet in onze bescherming aanbevolen ?

— Dus ge zult mijn vriendelijk voor mij blijven ?

— Altijd. Maar zeg mij nu eens, zijn de kamers voor de jonkvrouw in orde ?

— Ik heb het toch bevolen aan de meiden, ik zal echter zelf gaan zien.

— Ja, doe dat en stel nu al die kwade gedachten uit uw hoofd.

De vrouw ging heen.

Maurice begaf zich naar zijn bureel. Enige klerken die, nu de bazen weg waren, vrolijk zaten te babbelen, sprongen bij 't opengaan der deur naar hun lessenaars.

— Is dat werken ! gromde de jongeling. Ge zijt als schoolkinderen, die de afwezigheid van de meester te baat nemen, om allerlei poetsen uit te halen.

De pennen rustten weer over het papier, alsof 't werk niet af kon.

— Opgelet ! dreigde Maurice, terwijl hij naar zijn bijzonder kantoor ging. Hij zette zich in zijn leunstoel en steunde zijn hoofd met de handen.

— Een erwenste zaak ! sprak hij bij zich zelve. Ik moet mij aan banden leggen om de zaak te redden.

Trouwen ! Ik ? 't is zinneloos, 't is de dwaasheid gekroond. En toch, ik zal moeten. Tot nu toe weet de wereld niets van onze toestand, maar lang kan het niet meer verborgen blijven.

Spille failliet! Is 't niet om zot te worden, om zich van schaamte een kogel door de kop te jagen?

Koortsachtig greep hij een boek en sloeg het open.

— En toch, vervolgde hij, deze cijfers bewijzen het. Hier staat het zwart op wit, dat Spille en zoon hun wissels niet zullen kunnen betalen. Wat baat het of wij al zeggen, dat het de schuld van de beroerde tijd is! Andere huizen, minder solied dan het onze, houden de kop boven water. En wij zouden verdrinken.

Ja, ik moet het redmiddel grijpen. Ik moet trouwen! Bah, wat kan 't mij schelen! Een huwelijk voor de wereld, maar toch blijf ik vrij. Ik laat me niet in banden slaan, ik wil mij niet opsluiten! En of dat meisje ongelukkig wordt, dat is dan 't gevolg der omstandigheden. 't Hemd is nader dan de rok.

Een koets hield voor de deur stil. Onmiddellijk snelden twee lakeien naar buiten. Maurice bleef in de gang.

Mijnheer Spille steeg uit het rijtuig en hielp zijn nicht.

— Mijn zoon Maurice, sprak hij flemend, toen hij de gang binnenstapte.

Met een koele buiging bood Mathilde hare hand aan de jongeling, die ze eerbiedig kuste.

Nu trad ook Jeannette te voorschijn.

Hare ogen fonkelden, maar toch sprak ze schijnbaar vriendelijk.

— Jonkvrouw, gelief mij naar uw kamers te volgen.

— Ja, mijn kind, hernam de oude heer, ga u eerst wat verfrissen en kom dan naar beneden. Ge zult, als ik, hongerig zijn.

Mathilde volgde de huishoudster.

Zij had geen oog voor al de pracht en weelde; haar hart was overvol en zij kreeg bij het binnentreden in deze deftige woning, die haar een gevangenis toescheen, zulk een benauwd gevoel, dat ze slechts met moeite hare tranen weerhouden kon.

— Hier zijn wij er, sprak de vrouw, een deur openend. Twee zitkamers, een boudoir en een slaapvertrek. 'k Hoop dat ze u zullen bevallen. Kan ik u nog verder helpen?

— 'k Dank u, antwoordde het meisje. Laat mijn koffers hier brengen.

— Ze beveelt me nu al, grommelde de huishoudster, toen ze de trap afging, maar neen, ze zal mij mijn macht niet ontrukken. Dat zweer ik!

Mathilde liet zich wanhopig in een zetel neervallen, sloeg de handen voor de ogen en brak in snikken uit.

Nu lag ze onder de klauwen van de gewetenloze koopman, voor de wereld de rijke heer Spille.

Inmiddels waren vader en zoon in de eetzaal.

— Een koppige meid, het evenbeeld van haar moeder, bromde de oude heer. Ze heeft geen bek open gedaan onder weg. Nu en dan kwamen die vervloekte tranen voor de dag.

— Ja, ze hield zich erg trots bij het binnenkomen.

— Maar 'k zal die stijve kop wel breken. Hoe vindt ge ze?

— Niet lelijk, maar ik ben er toch niet verliefd op.

— 't Zal komen.

Ik geloof het niet. Ik haat de gedachte aan trouwen.

— Maar onze zaken, het dreigend failliet?

- Daarom zal ik het doen, ofschoon ik dat meisje beklaag.
- Kom, kom, dat is niet nodig, ze is niet te beklagen! Tien, twintig der voor-
naamste huwbare dochters uit Brugge zouden zich in hare plaats wensen!
- Als ze onze toestand kenden?
- Dat komt weer in orde. Met geld wint men geld.
- Ik zal er 't beste van hopen. Als ge dan maar dat dwaze speculeren laat.
- Ik zal voorzichtig zijn, dat beloof ik u. Dus, ge zijt besloten haar te huwen?
- Och, ik denk er maar niet veel over. Ik word gedwongen.

't Is een vervloekt laag spel, dat we beginnen.

Zaken zijn zaken, mijn jongen. Een koopmansgeweten mag wat rekbaar zijn.

— Maar wij hebben geen geweten. Laat ons er niet verder over spreken! 't Is
nu eenmaal zo, maar hoe minder ik er over hoor hoe liever.

— We zitten in 't schuitje en moeten varen. Maar, zo ik een losbol word, dan
zal het voor een groot deel uw schuld zijn, vader!

— Och, mijn zoon zal de naam Spille niet in schande brengen. Die naam is
te onbevlekt.

Maar laten wij Mathilde roepen; ik rammel van de honger.

Doch de arme weze liet zich verontschuldigen. Zij was ongesteld en moe van
de reis, en wilde dadelijk gaan rusten.

— Daar begint het al, bromde de oude heer.

— Ach, gun haar ten minste deze avond nog, sprak Maurice ruw. Ze zal nog
zoveel droevige uren beleven.

*
* *

Enige weken gingen voorbij. Mathilde had een eng gevoel in de prachtige
woning van haar oom.

Ze wantrouwde de koopman.

Beter dan de vader kon ze de zoon verdragen. Doch het hinderde haar, dat hij
zo oplettend was voor haar en zijn diensten opdrong.

Mijnheer Spille had zijn nicht al dadelijk in de voornaamste kringen zijner
kennissen willen binnenleiden.

Maar zij had vlakaf geweigerd, zeggende dat ze de eenzaamheid verkoos bo-
ven 't gewoel van schitterende feestzalen, en toen hij nog aandrong, maakte zij
er een eind aan door te verklaren, dat ze rouw droeg voor haar vader en zich dus
in 't openbaar niet wilde vertonen.

Op zekere morgen bood zich een boer aan in de voorname woning.

De knecht, die de deur opende, vroeg ruw:

— Wat moet ge hier?

— Ik ben pachter Mortelmans en zou gaarne mijnheer Spille spreken.

— Die is niet gereed om alle boeren te ontvangen!

— Maar ik heb er een kennis van hem, ten minste van jonkvrouw Mathilde.

De dienaar weifelde.

Ja, de jonkvrouw kwam van Thorhout en wie weet, welke kennissen zij daar
had?

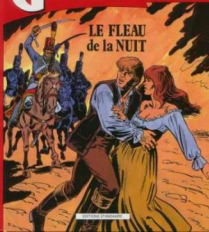
De dienaar geleidde de boer naar de spreekkamer en ging de heer des huizes
van dit bezoek verwittigen.

Jean

HÉC LEBLANC

GAILLARD

LE FLEAU
de la NUIT

EDITIONS L'ARCHE

— Wat is er van uw verlangen ?

Met deze woorden trad de zoon van Spille binnen.

— Zijt gij mijnheer Spille ? vroeg de pachter.

— Ja, de zoon. Mijn vader kon niet komen. Hij heeft te veel werk.

— Te veel werk ! Ha, ha, ge doet mij lachen ! Zo'n rijke man nog werken

— Ta, ta al die woorden zijn niet nodig, wedervoer Maurice ongeduldig en uit de hoogte; waarom komt ge hier ?

— Ik ben pachter Mortelmans, Edmond Mortelmans, jonge heer.

— Zo !

— En 'k woon nabij Wijnendale, niet ver van 't kasteel.

— Ja, en wat voert u hier ?

— 'k Zal u dat vertellen. Ik moest naar Brugge voor zaken, ofschoon met die verwenste Fransen de zaken...

— Ja, ja, dat weet ik, viel de jongeling hem onbeschoft in de rede. Wat kort als 't u belieft, we hebben veel werk.

— Zodus ik was in Brugge en mijn vrouw had mij gezegd : Edmond, nu ge toch in de stad zijt, moest ge jonkvrouw Mathilde eens gaan opzoeken.

Maurice liet echter pachter Mortelmans niet verder spreken, maar zei grofweg :

— Wij wensen niet met boeren te verkeren, evenmin als jonkvrouw Mathilde. Ze is nu een grote dame en natuurlijk wil ze u niet ontvangen.

— En de jonkvrouw zou weigeren mij te zien ?

— Natuurlijk !

— Roep haar dan eens.

— 'k Zal die moeite besparen.

— Dan zijt ge een leugenaar ! Zo bestaat de juffer niet.

— Vertrek onmiddellijk ! kreet Maurice toornig. Ge komt mij in mijn eigen huis beledigen. Weg, of ik laat u door de bedienden buiten gooien !

— Ik wil de jonkvrouw zien, zeg ik u.

— Weg, ik beveel het u ! Weg, canaille, lompe vlegel !

— Roep de juffer. Gij liegt, ik zeg 't u in uw gelaat, dat ge liegt, hernam de boer, ook boos wordende.

Maurice schelde.

De knecht kwam.

— Werpt die rekel op straat !

De mannen grepen Mortelmans bij de kraag, sleepten hem, ondanks zijn tegenstribbelen, door de gang en zetten hem onzacht aan de deur.

— Wie was dat ! vroeg de oude heer, toen zijn zoon het bureel binnentrad, nog bleek van oorn.

— Een lompe boerekinkel, die Mathilde wilde spreken. Ik heb hem aan de deur laten zetten.

— En ge hebt wel gedaan. Maar ge ziet bleek, mijn jongen.

— 'k Was zo dwaas van mij kwaad te maken. Hij wilde niet vertrekken, zonder Mathilde gezien te hebben. Hij kwam van de kant van Thorhout. Jaak en Frans hebben hem op straat gegooid.

— We moeten al die kennissen kort aan de deur zetten. Anders verschijnt geheel Thorhout hier, hernam de koopman.

Mortelmans stond maar aardig te zien, toen hij zo onzacht aan de deur geklooid was en maakte zich maar gauw weg.

— Dat komt er van, als men in rijkemans huizen gaat, morde hij, snel voortstappende. Maar 'k heb die verwaande snoeshaan toch goed de waarheid gezegd.

Jonkvrouw Mathilde zou trots geworden zijn !

Dat kan niet, neen dat kan onmogelijk !

En toch de weelde is zo verlokkelijk. Wie weet ? Een jong meisje, hoogmoedige vriendinnen !

Waarom liet ze nooit iets horen, noch aan ons, noch aan mejuffer Sophie ?

De eenvoudige pachter kon ook niet weten, dat de koopman alle brieven onderschepte, omdat hij niet wilde, dat er gemeenschap bestond tussen zijn nicht en hare kennissen.

Zo kwam het, dat Mathilde meende, dat men haar in Thorhout reeds vergeten was, terwijl de vrienden en kennissen 't zelfde van haar dachten.

Louis verbeidde met ongeduld de terugkomst van zijn vader.

Hij zou nieuws horen van Mathilde !

Eindelijk kwam de pachter thuis, en hij vertelde zijn wedervaren.

— Mathilde, ons verachten ? riep de bazin. Dat kan ik niet geloven.

Louis was droevig. Zijn hart wilde die beschuldiging niet aannemen, maar twijfel rees toch in zijn gemoed.

— Ze zou mij nooit vergeten, beloofde ze, zei hij bij zich zelve. Maar wie weet ? Vader zegt, dat ze er zo rijk woont en ik ben maar een boerenzoon.

Vaders thuiskomst bracht hem een hevige teleurstelling.

— Wat betekende al dat gerucht ? vroeg Mathilde aan Jeannette, toen Mortelmans buitengeworpen was.

— Een boer, die zich onbehoorlijk gedroeg en daarom aan de deur gezet werd.

Het meisje herhaalde de vraag aan haar oom, maar ze zegde er bij :

— Ik meende de stem van pachter Mortelmans te horen.

— Pachter Mortelmans ? herhaalde de koopman. Hoe komt ge er aan ? Ik ken die man niet, maar de vlegel, die hier zo te keer ging, was een landbouwer, welke mij geld moest betalen en beweerde, dat ik te veel vroeg.

Mathilde keek in de ogen van haar oom.

Zi zag er een schaduw in die de leugen er had ingeschoven en zij was niet gerust.

Het was haar reeds menigmaal opgevallen dat zij nooit een schrijven ontving, dat allen die tot dan toe van haar zoveel gehouden hadden, nu plotseling onverschillig geworden waren.

Zij wilde er meer van weten en nu de gelegenheid zich aanbood, wilde zij er ook gebruik van maken.

— Oom, sprak ze schuchter, ik begrijp de mensen niet. Ik heb reeds menigmaal aan mijn vrienden en bekenden geschreven en niemand hunner antwoordde tot hier toe. 'k Vind dat vrij zonderling. Zo onnatuurlijk.

— Het is me ook opgevallen, kind, dat er nooit brieven voor u gebracht worden.

— Het is niet zonderling, oom ? Kan de een of ander in het huis soms de brieven niet onderscheppen ?

— Daar is geen kwestie van, Mathilde. Een der knechten heeft de sleutel der

bus en bezorgt me steeds al de correspondentie zonder deze zelfs na te zien of een enkel adres te lezen.

Mathilde zuchtte.

— En daarenboven welk belang zou de dienstbode dan hebben om een uwer brieven achter te houden? Ook zou ik het niet dulden! Ik zou de dader onmiddellijk aan de deur werpen.

— En toch vindt ik het onnatuurlijk! zuchtte Mathilde opnieuw en ik zou het fijne der zaak willen kennen.

— Hoedat, lieveke?

— Ik zou wenschen dat ge mij naar Thorhout eens vergezelde, oom Ik heb dorst en honger naar de plaatsen en de mensen die mij lief waren. Ik vind de scheiding van mijn verleden ineens te plots gekomen om er mij te kunnen bij neerleggen. Het is of er iets in mij gebroken is en u moogt me vrij geloven oom, dat ik het hier niet lang zal kunnen volhouden. Het is of men om mij heen muren heeft opgetrokken en ik als in een gevangenis leef.

— Maar kind, nu toch. Het ligt toch maar aan u alleen van uit te gaan, van nieuwe kennissen op te doen, van u te amuseren. Gij hebt alles ten dienste om uw geluk te vormen maar gij hebt tot heden toe geweigerd een enkel bezoek af te leggen of een enkele kennismaking te doen. Ge houdt u steeds in het beschimmelde verleden op. De omgang met boeren en meiden is u dierbaarder dan het verkeer met de deftigste ingezetenen van Brugge. Neen, Mathilde, ge zijt niet redelijk.

— Laat me dan nog eens naar Thorhout gaan.

— We zullen zien, volgende week, antwoordde de oom ontwijkend.

HET NET WORDT DICHTER GESTRIKT.

Enige maanden verliepen.

Mathilde kwijnde in het huis van haar oom.

Nooit had ze enig nieuws uit Thorhout vernomen en in vlagen van sombere wanhoop beschuldigde zij hare kennissen daar van ontrouw.

De arme wees bevond zich alleen in haar zitkamer.

De koopman klopte en trad binnen.

— Goede morgen, nichtje, sprak hij vriendelijk Ah! ge hebt al ontbeten en hoe heeft het u gesmaakt?

— Dank u, oom, goed.

— En hoe stelt ge het nu in mijn woning? vervolgde Spille, plaats nemend in een zetel, die hij dicht bij de maagd geschoven had.

— Och, ik ben u dankbaar voor uw goede zorgen, maar ik denk nog immer aan mijn oude woning.

Ge hebt mij beloofd, dat ik er dikwijls heen mocht. Waarom staat ge het mij nu niet toe?

— 't Is nu geen tijd om te reizen.

Wacht tot het voorjaar, mijn stijfkopje. Als de bloempjes bloeien en de vogeltjes zingen, als het zonnetje schijnt, dan is reizen aangenaam.

Bovendien we hebben enige feesten in het zicht en ik zou er mijn schone nicht gaarne heenvoeren.

THE FIRST EDITION OF THE
HISTORY OF THE
HAKELANDT

JAN VAN CONTICH
JOHAN VERDIJCK

DE BENDE VAN
BAKELANDT

Deel I

ANTWERPEN
UITGEVERSFIRMA L. OPDEBEEK
1955